

Σχέση Σχολείου Οικογένειας Συστημική Προσέγγιση

Κουζινόγλου Χρυσούλα
Σπύρου Στέλλα
ΑΣΠΑΙΤΕ 2016 2017 Τμήμα Α 1

Αναπτυξιακή Ψυχολογία
Καθηγητής: Γιαβρίμης Παναγιώτης

« .....κανένας μας δε ζει μόνος .....πρωταρχικά ζούμε με τους άλλους και στα πρώτα χρόνια σχεδόν αποκλειστικά με τα μέλη της οικογένειας μας»

«.....η οικογένεια είναι η βασική μονάδα της ανάπτυξης και της εμπειρίας, της εκπλήρωσης ή της αποτυχίας. Είναι επίσης η βασική μονάδα της ασθένειας και της υγείας»

N. Akerman 1937

Βασικές κοινωνικές ομάδες - συστήματα στα οποία λαμβάνουν χώρα οι βιολογικές ψυχοκοινωνικές κοινωνικοπολιτιστικές και κοινωνικοοικονομικές διεργασίες για το άτομο είναι **η οικογένεια και το σχολείο** γι αυτό είναι απαραίτητο να συνεργάζονται για καλό του ατόμου αλλά και του κοινωνικού συνόλου.

Βασιλείου 1987

• Το Πρόβλημα

Υποθέσεις για τη συμπεριφορά του Γιάννη

1. Φταίει το σχολείο;
2. Φταίει η δασκάλα;
3. Φταίει το γνωστικό αντικείμενο;
4. Φταίει ο τρόπος διδασκαλίας;
5. Φταίει η οικογένεια του Γιάννη πυρηνική και εκτεταμένη;
6. Υπάρχει ψυχοπαθολογία στο ίδιο το παιδί;

Τι συνέπειες δημιουργούνται από τη συμπεριφορά αυτή;

- ▶ Ο Γιάννης έχει ελλειπή φοίτηση
- ▶ Οι γονείς αγχώνονται στεναχωριούνται και αναγκάζεται να λένε ψέματα στο ευρύτερο περιβάλλον
- ▶ Υπάρχει ένταση στο στενό οικογενειακό πλαίσιο
- ▶ Η δασκάλα ανησυχεί και ρωτάει.

•Οικογένεια Χτες Σήμερα Αύριο

ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Τι είναι οικογένεια;

Σύμφωνα με το γαλλικό Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικών και Οικονομικών Μελετών (INSEE) η οικογένεια είναι «μια κοινωνική ομάδα που σχηματίζεται το λιγότερο από δύο άτομα και περιλαμβάνει είτε ένα ζευγάρι, παντρεμένο ή όχι, και αν υπάρχουν, τα άγαμα παιδιά τους, είτε έναν γονέα με τα άγαμα παιδιά του ηλικίας κάτω των 25 ετών».

•Οικογένεια Χτες Σήμερα Αύριο

Σύμφωνα με το νόμο

3500/2006 - ΦΕΚ 232/Α'/24.10.2006

για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας:

οικογένεια ορίζεται η κοινότητα που αποτελείται από
συζύγους ή γονείς και συγγενείς πρώτου και δεύτερου
βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και τα εξ υιοθεσίας
τέκνα τους

•Οικογένεια Χτες Σήμερα Αύριο

Οι τρεις ταυτότητες της ελληνικής οικογένειας

Συγγραφέας: Χάρις Κατάκη

Εκδότης: Πεδίο

Σελίδες: 296

2.3 Οικογένεια του 21ου αιώνα

Οι κύριες μορφές της οικογένειας του 21^{ου} της οικονομικής κρίσεις είναι

η εκτεταμένη που περιλαμβάνει συνήθως τρεις γενιές,

η πυρηνική,

η μονογονεϊκή που δημιουργείται είτε με επιθυμία του ενός γονιού ή μετά από διαζύγιο ή χοιρία

η ανασυντεθειμένη - (μετά από διαζύγιο)

η οικογένεια ομοφυλόφυλων ζευγαριών.

Η οικογένεια, μπορεί να θεωρηθεί ένα ανοιχτό σύστημα από το οποίο, υλικό, ενέργεια και πληροφορίες ανταλλάσσονται με το περιβάλλον

(Βασιλείου, Γ. 1987).

Το σχολείο

Το βασικό σύστημα με το οποίο η οικογένεια με παιδιά επικοινωνεί αλληλοσυνδέεται και αλληλοσχετίζεται επηρεάζει αλλά και επηρεάζεται είναι το σχολείο.

Το σχολείο

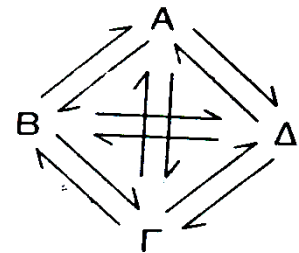
•Συστημική Θεώρηση

Σύστημα είναι ένας όρος που σημαίνει ότι ένας αριθμός από διεργασίες ενότητες βρίσκονται σε

α) αλληλεξάρτηση

β) αλληλοσυσχέτιση

και γ) συναλλαγή

(Βασιλείου, Γ. 1987).

•Συστημική Θεώρηση

Η προσέγγιση των γεγονότων μέσα σε ένα σύστημα γίνεται **με κυκλικό τρόπο** και όχι γραμμικό,

❖ δεν δίνεται δηλαδή έμφαση **στο «γιατί»**,

❖ αλλά **στον τρόπο** που αλληλεπιδρούν τα μέλη μεταξύ τους.

Ludvig von Bertalanffy βιολόγος 1940

ΣΧΟΛΕΙΟ - ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Η γενική θεωρία συστημάτων μπορεί να αξιοποιηθεί στο σχολικό πλαίσιο, όχι μόνο στη διαχείριση δύσκολων καταστάσεων αλλά και στην ανάπτυξη θετικών αλληλεπιδράσεων και αλληλεξαρτήσεων μεταξύ των μελών (τον διευθυντή, το βοηθητικό προσωπικό, τους γονείς των μαθητών)

Γεώργας κ.ά. 2006

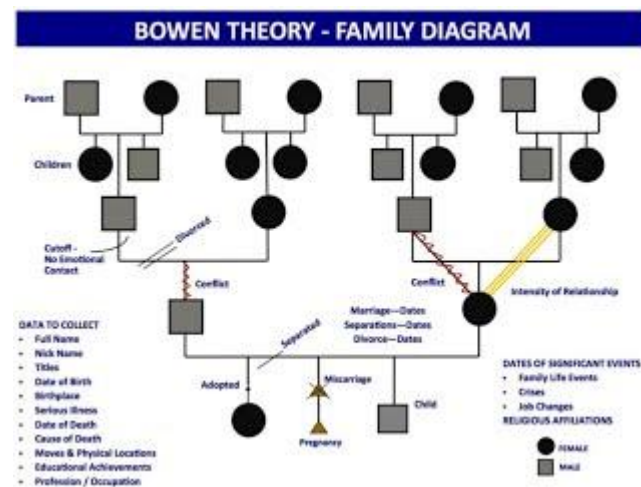
ΣΧΟΛΕΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Στη σχέση οικογένειας και σχολικής επίδοσης η συστημική προσέγγιση στηρίζεται στην αλληλεπίδραση των παραγόντων:

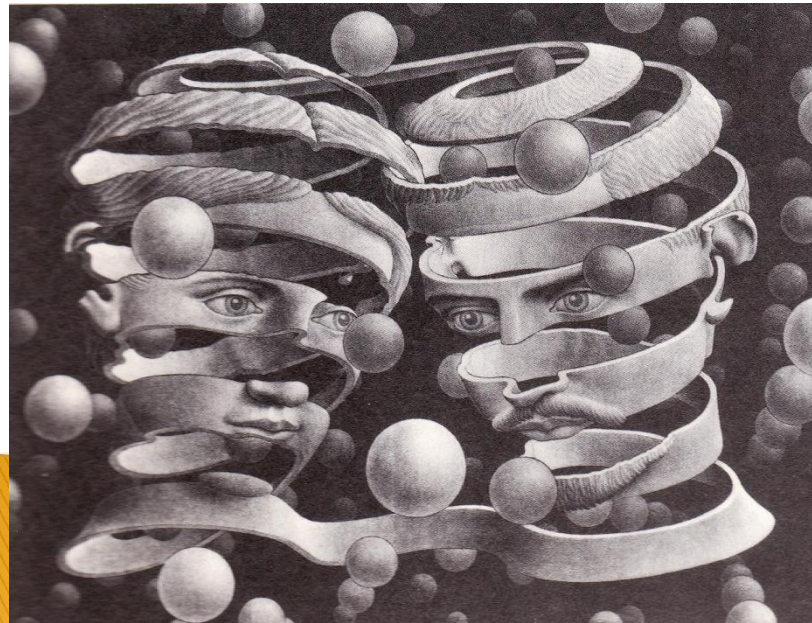
- οι δυσκολίες στην εκπαίδευση ενός παιδιού μπορεί να επηρεάσουν τη σχέση παιδιού-οικογένειας
- και παράλληλα το κίνητρο στην οικογένεια, συνειδητό ή ασυνείδητο, μπορεί να οδηγήσει σε δυσκολίες στην προσαρμογή του παιδιού στην εκπαίδευση

- Η διαγενεαλογική προσέγγιση στον χώρο του σχολείου

Όταν εκδηλώνεται, για παράδειγμα, **συστηματική άρνηση του παιδιού να πάει σχολείο**, η παρέμβαση από την πλευρά του εκπαιδευτικού πρέπει να εστιάσει όχι μόνο στο παιδί, αλλά κυρίως στον τρόπο που σκέφτεται, νιώθει και αντιδρά ο γονέας.

Το πρόβλημα με συστημική προσέγγιση

Τι πρέπει να γίνει;

Στη συγκεκριμένη περίπτωση οι γονείς ήρθαν σε επικοινωνία με τη δασκάλα του Γιάννη σε ώρα που εξυπηρετούσε και τις δύο πλευρές.

Σκοπός της συνάντησης ήταν και να μιλήσουν με ειλικρίνεια προκειμένου να μάθουν και οι δυο πλευρές τι ακριβώς συμβαίνει στο **κάθε ένα περιβάλλον (σχολείο / σπίτι)**.

1^η Συνάντηση

Στην αρχή της συνάντησης και οι δύο πλευρές **κρατούσαν σοβαρές άμυνες.**

Η δασκάλα ήταν έτοιμη να αποκρούσει **πιθανές κατηγορίες των γονιών** , ήταν **αγχωμένη, φοβισμένη, νευρική** γιατί είχε κάνει πολλά **σενάρια αρνητικά** για τη συμπεριφορά του Γιάννη.

Οι γονείς του Γιώργου ήταν **ετοιμοπόλεμοι** για τη φράση της δασκάλας ότι ο Γιάννης είχε κενά μαθησιακά ότι δεν παρακολουθεί το σχολείο και ότι χτύπησε το συμμαθητή του .

η συζήτηση δεν κατέληξε πουθενά, δεν έφτασε σε κανένα συμπέρασμα.

Προτάσεις της δασκάλας στη 1^η Συνάντηση

Η δασκάλα πρότεινε να δει το Γιάννη η ψυχολόγος που έρχεται στο σχολείο ώστε να μπορέσει να βοηθήσει την ίδια και τους γονείς

Ο πατέρας του Γιάννη διαμαρτυρήθηκε έντονα ότι ο δικός του ο γιος το αστέρι δεν πρόκειται να πάει σε «τρελογιατρό» . Αποχώρησε από τη συνάντηση Θυμωμένος.

Η δασκάλα κινητοποιεί το σύστημα....

Η **δασκάλα** συζήτησε το γεγονός και με **άλλους συναδέλφους** από τη σχολική μονάδα και έτσι μπόρεσε να διαχειριστεί την έντασή της

Επίσης **μίλησε με την ψυχολόγο** που επισκέπτεται το σχολείο και εκείνη της εξήγησε τον τρόπο λεκτική επικοινωνία να πλησιάσει εκ νέου τους γονείς (η δασκάλα σταμάτησε να έχει ενοχικά)

Στην επόμενη συνάντηση με τους γονείς κατάφερε ήρεμα να τους πείσει να κάνουν μια **επίσκεψη στη ψυχολόγο**

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ανοικτές - Κλειστές ερωτήσεις.

Προσεκτική Ακρόαση / παρακολούθηση

Ενεργητική Ακρόαση

Παράφραση

Αντανάκλαση συναισθήματος

Ενσυναίσθηση (empathy)

ΦΡΑΓΜΟΙ ΛΕΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

- ▶ **Η κριτική** Η τάση ν' αξιολογούμε και να κρίνουμε αρνητικά το άλλο άτομο , τις πράξεις του , τις σκέψεις και τα συναισθήματά του .
- ▶ **Οι χαρακτηρισμοί** Η τάση να βάζουμε «ταμπέλες» και να χαρακτηρίζουμε τους άλλους γύρω μας χωρίς να μας δίνεται η ευκαιρία να τους γνωρίσουμε βαθύτερα
- ▶ **Η διάγνωση** Η τάση να αναλύουμε και να δίνουμε ψυχολογικές ερμηνείες στην συμπεριφορά του άλλου
- ▶ **Η προσταγή** Η τάση να προστάζουμε να απαιτούμε και να ορίζουμε τη συμπεριφορά του άλλου .
- ▶ **Η απειλή** Η τάση ν' απειλούμε ,προσπαθώντας με αυτόν τον τρόπο να ελέγξουμε τον άλλο ή τη συμπεριφορά του .
- ▶ **Το κήρυγμα** Η τάση να λέμε στον άλλο πώς πρέπει να συμπεριφέρεται και να ηθικολογούμε .

- **Η συμβουλή** Η τάση να δίνουμε συμβουλές και οδηγίες.
- **Η διάσπαση** Η τάση να αλλάζουμε το θέμα της συζήτησης όταν νιώθουμε αμηχανία ή όταν αυτά που εκφράζει ο συνομιλητής μας αγγίζουν κάποια ευαίσθητα σημεία ή άλυτα δικά μας προβλήματα .Πολλές φορές πάλι αλλάζουμε τη συζήτηση για να την επικεντρώσουμε στον εαυτό μας.
- **Η εκλογίκευση** Η λογική είναι σημαντική στην επικοινωνία .Όταν όμως ο άλλος βρίσκεται σε κατάσταση stress και είναι συναισθηματικά φορτωμένος , τα λογικά επιχειρήματα που του παραθέτουμε τον μπλοκάρουν περισσότερο αντί να τον βοηθούν.
- **Οι υπερβολικές και ακατάλληλες ερωτήσεις** . Οι ερωτήσεις που κατακλύζουν το άτομο το κάνει να νιώθει ότι ανακρίνεται.
- **Ο οίκτος , η παρηγοριά** .Η τάση να καθησυχάζουμε το άτομο έτσι ώστε να μη νιώθει τα αρνητικά ή δυσάρεστα συναισθήματα που το απασχολούν.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΛΕΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

1ος Κανόνας

«Μάθε να αναγνωρίζεις και να αποδίδεις λεκτικά αυτό που αισθάνεσαι χωρίς να είναι απαραίτητο να δώσεις εξηγήσεις γι αυτό που αισθάνεσαι»...

2ος Κανόνας

Πες αυτό που νιώθεις περιγραφικά και βοήθησε τον άλλο να καταλάβει τον τρόπο που εσύ αντιλαμβάνεσαι τις πράξεις του έτσι όπως ακριβώς τις νιώθεις Γίνε ο σωστός καθρέπτης του

3ος Κανόνας

Κατά τη λεκτική σου επικοινωνία απέφευγε όσο μπορείς το « ΕΣΥ» και χρησιμοποίησε όσο μπορείς το « ΕΓΩ»

Εγώ σκέφτομαι..... Εγώ νομίζω ..... Εγώ Αισθάνομαι... Εγώ Πιστεύω.....

ΒΑΣΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΛΕΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

4ος κανόνας

Μάθε να αναγνωρίζεις τα συναισθήματα (θετικά ή αρνητικά) που σου προκαλούνται κάτω από συγκεκριμένες καταστάσεις. Σταμάτα να αρρωτῆσαι από μόνος σου « Τι νιώθω αυτή τη στιγμή;»

5ος Κανόνας

Συντάσσουμε τις εκφράσεις μας με τέτοιο τρόπο που να αποφεύγουμε να κατηγορούμε τον άλλο

6ος Κανόνας

Δεν χρησιμοποιούμε προστακτική κατευθύνοντας τον άλλο να κάνει κάτι συγκεκριμένο αλλά τον ωθούμε να κάνει αυτό που θεωρεί εκείνος σωστό

7ος Κανόνας Αλλαγή συμπεριφοράς του άλλου χωρίς να θίξουμε την προσωπικότητά του, και να βάζουμε σε κίνδυνο τη σχέση μας

ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΟΥΜΕ ΤΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΛΕΓΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΑΛΛΟΥ

Στη Συνάντηση αυτή η Ψυχολόγος:

Πήρε αναλυτικό ιστορικό των γονιών

Έδωσε στη δασκάλα να συμπληρώσει **το τεστ Achenbach**

Πήρε αναλυτικό αναπτυξιακό, κοινωνικό και οικογενειακό ιστορικό για το ίδιο το παιδί.

Έδωσε Ψυχομετρικές δοκιμασίες στο παιδί

Draw-A-Person Test

Από τη συνάντηση προκύπτει:

Στην οικογένεια:

- ▶ **μοναδικό εγγόνι** της ευρύτερης οικογένειας
- ▶ Η μαμά **δεν έχει προσαρμοστεί** στο νέο περιβάλλον
- ▶ Η ευρύτερη οικογένεια εισέρχεται **στα «όρια»** της πυρηνικής οικογένειας
- ▶ Ο πατέρας **δεν έχει κόψει ομφάλιο λώρο** με την πατρική του οικογένεια.
- ▶ Ο πατέρας λείπει πολλές ώρες από την οικογένεια η μαμά έχει την αποκλειστική επιμέλεια του Γιάννη

Στο σχολείο:

- ▶ Ο Γιάννης **καλείται να προσαρμοστεί** στο νέο σχολικό περιβάλλον
- ▶ **τριγωνποίηση** στο γνωστικό δασκάλα – γιαγιά δασκάλα – Γιάννης
- ▶ Δεν μπορεί να **ενταχθεί στην ομάδα συνομήλικων**

Λοιπόν, τι πιστεύεται ότι πρέπει να γίνει;

Στην οικογένεια:

- ▶ **Η μαμά ή ο μπαμπάς** να ασχολούνται με το διάβασμα του Γιάννη .
- ▶ **Ο πατέρας να** προσπαθήσει να αφιερώνει περισσότερο χρόνο να παίζει με το Γιάννη
- ▶ **Να κάνουν πράγματα όλοι μαζί** σαν οικογένεια και να οριοθετήσουν τις πατρικές οικογένειες

Στο σχολείο:

- ▶ Η δασκάλα θα βοηθήσει τον Γιώργο τον πρώτο καιρό **να καλύψει τα μαθησιακά κενά του** και θα είναι πιο ελαστική μαζί του.
- ▶ Η δασκάλα όταν **υπάρχει μια διαφωνία στη τάξη ή φασαρία** θα φρόντιζε από δω και μπρος να ρωτάει και τις δυο πλευρές τι ακριβώς συνέβη, θα αποφεύγει να βάζει τιμωρίες και αντ' αυτού θα συζητάει περισσότερο με τους μαθητές της.
- ▶ Θα καθιερώσουν **ένα τετράδιο επικοινωνίας** με τους γονείς, όπου θα αναφέρεται αν ο Γιάννης αντιμετώπισε κάποιο πρόβλημα με το διάβασμα ή αν συνέβη κάτι το οποίο πρέπει να ξέρει η δασκάλα για να το διαχειριστεί αναλόγως.
- ▶ Η δασκάλα θα καθιερώσει **εβδομαδιαίες δραστηριότητες** για να γνωριστούν καλύτερα οι μαθητές της και να γίνουν φίλοι.

Επίλογος Συζήτηση

Βασικός στόχος τόσο **της εκπαίδευσης** όσο και **της οικογένειας** και **της κοινωνίας** είναι να υπάρχει ουσιαστική σύνδεση του ανθρώπου με τις ομάδες του και τα κοινωνικά σύνολα και η καλλιέργεια ενός τρόπου να ανήκει, που σέβεται τις ατομικές του ανάγκες και ιδιαιτερότητες και αυτές που απορρέουν από την αλληλεξάρτηση με άλλους στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Νομοθεσία: Ν. 3500/2006, Άρθρο 23

Άρθρο 23

Υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών

1. Εκπαιδευτικός της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ο οποίος, κατά την εκτέλεση του εκπαιδευτικού του έργου, με οποιονδήποτε τρόπο πληροφορείται ή διαπιστώνει ότι έχει διαπραχθεί σε βάρος μαθητή έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας, ενημερώνει, χωρίς καθυστέρηση, τον διευθυντή της σχολικής μονάδας.

Ο διευθυντής της σχολικής μονάδας ανακοινώνει αμέσως, την αξιόποινη πράξη στον αρμόδιο εισαγγελέα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 37 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ή στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή.

Την ίδια υποχρέωση έχουν οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές των ιδιωτικών σχολείων, καθώς και οι υπεύθυνοι των πάσης φύσεως Μονάδων Προσχολικής Αγωγής.

2. Κατά την προδικασία και τη διαδικασία στο ακροατήριο, ο διευθυντής της σχολικής μονάδας, ο οποίος ανακοίνωσε την αξιόποινη πράξη στις παραπάνω αρμόδιες αρχές, και ο εκπαιδευτικός, ο οποίος την πληροφορήθηκε ή τη διαπίστωσε, καλούνται να εξετασθούν ως μάρτυρες, μόνο αν η πληροφορία δεν αποδεικνύεται με οποιοδήποτε άλλο αποδεικτικό μέσο.

Γιατί οι εκπαιδευτικοί;

- Επειδή οι εκπαιδευτικοί έχουν καθημερινή επαφή με τα παιδιά
- Οι συνέπειες της κακοποίησης αποτελούν εμπόδιο για τη μάθηση
- Επειδή όπως όλοι οι πολίτες, οι εκπαιδευτικοί είναι εξουσιοδοτημένοι/-ες να προβαίνουν σε αναφορές κάθε φορά που υποψιάζονται κακοποίηση

Ευχαριστώ ιδιαίτερα για
την προσοχή σας